

1

SKYRIUS

ALIZĖ SIUVO VIRTUVĖJE, žvaigždės ir ugnies skleidžiamoje šviesoje, kaip įprasta, įsitaisiusi židinio pakuroje. Jos odą ir apatinį sijono kraštą kur ne kur margino juosvi ruoželiai: suodžiais buvo išteptas vienas skruostikaulis ir paryškintas antakio juodumas. Ji, regis, to nė nepastebėjo.

Alizė šalo. Nors ne, tiesiog *stiro į ožio ragą*.

Ji dažnai gailėdavosi neturinti kūno su vyriais, negalinti plačiai atverti krūtineje įstatytų durų, prikrauti į ertmę anglių, apipilti jų žibalu. Ir brūkštelėti degtuko.

Deja.

Pasikėlusį sijono kraštą, Alizė pasislinko arčiau ugnies, – bet atsargiai, kad nesugadintų drabužio, siūdinamo nesantuokinei Lodžano pasiuntinio dukteriai. Puošnus, blizgus apdaras buvo vienintelis užsakytas šį mėnesį, bet Alizė slapta vylėsi, kad jis pritrauks naujų klientų, nes tokiems madingiems užsakymams žmonės pirmiausia paskatindavo pavydas, kylantis ne kur kitur, o pokylių salėje ir prie vaišių stalo. Kol karalystėje viešpatavo taika, iškiliausį karališkiosios giminės nariai, – nesvarbu, ar santuokiniai, ar ne, – rengė pokylius, klimpo į skolas, ir Alizė vylėsi sugalvosianti, kaip iš jų siuvinėtų kišenių ištraukti vieną kitą monetą.

Staiga ją nukrėtė šaltis, ji vos neįsidūrė adata, vos neipuolė į ugnį. Kartą, būdama visai maža, ką tik pradėjusi vaikščioti, Alizė taip sušalo, kad tyčia išsiropštė į smarkiai liepsnojantį židinį. Jai nė nedingtelėjo, kad liepsnos gali ją praryti, mat buvo tik maža mergaitė, instinktyviai ieškanti šilumos. Tada Alizė dar negalėjo suprasti, koks ypatingas jos negalavimas, nes kūne plintantis šaltis buvo toks retas dalykas, kad ji labai skyrėsi net ir nuo savo tautiečių, laikytų tikrais keistuoliais.

Stebuklas, kad anuomet liepsnos prarijo tik jos drabužius, o nedidelis namas prisipildė dūmų, graužusių jai akis. Bet netrukus pasigirdo riksmas, ir mažoji slapukė suprato, kad jos sumanymas žlugo. Suirzusią, kad negali sušilti, ir liejančią drungnas ašaras Alizę iš ugnies ištraukė motina, gelbėdama dukrą ji siaubingai apdegė, ant jos kūno likusius randus vėliau daugybę metų duktė atidžiai apžiūrinedavo.

– *Jos akys!* – virpėdama sušuko moteris savo vyrui, kuris atbėgo išgirdęs sielvartingus šūksnius. – Pažiūrėk, kas nutiko jos akims... Už tai jie ją nužudys...

Dabar Alizė pasitrynė akis ir kostelėjo.

Žinoma, ji buvo per maža prisiminti, ką tiksliai anuomet pasakė tėvai; suprantama, ji įsiminė tik daugybę kartų pasakotą istoriją, taip įsirėžusią į atmintį, kad, regis, įsivaizdavo girdinti motinos balsą.

Ji kietai sučiaupė lūpas.

Suodžiai kuteno gerklę. Pirštai nutirpo. Alizė nusikamavusi iškvėpė savo vargus į židinį, pakeldama dar vieną suodžių šuorą.

Ir vėl kostelėjo – ši sykį taip smarkiai, kad adata įsidūrė į mažąjį pirštelį. Netikėtai nutvilkiusį skausmą iškentė antgamtiškai ramiai, atsargiai ištraukė smaigalį ir apžiūrėjo žaizdą.

Žaizda buvo gili.

Palengva, kone lenkdama vieną pirštą po kito, Alizė suspaudė vis dar laikytą drabužį, puikiausias jo šilkas sugėrė ištryškusius kraujo lašelius. Po kelių akimirų – per tą laiką, regis, šešioliktą kartą tą vakarą ji abejingai dirstelėjo aukštyn, į dūmtraukį, – Alizė paleido siuvinį, nukando siūlą ir švystelėjo brangakmeniais išpuoštą naują apdarą ant šalia stovintos kėdės.

Alizė nesibaimino – žinojo, kad savo krauju jo neiššeps. Bet tai buvo gera dingstis padėti suknią. Dabar nužvelgusi įvertino ją, ištiestą ant kėdės. Liemenė buvo susmukusi ir nusvirusi ant sijono lyg krėsle drybsantis vaikas. Šilkas tvėnkėsi aplink medines kėdės kojas, karoliukai tviskėjo atspindėdami šviesą. Švelnus vėjelis patarškino atsainiai užvertą langą ir vieniša žvakė užgeso, išblaškydama ir visą likusią šio užsakymo teiktą ramybę. Suknia slystelėjo dar žemiau, sunki rankovė sušingždėjusi nusviro ir žvilgančio rankogalio kraštu brūkstelėjo suodinas grindis.

Alizė atsiduso.

Šis apdaras, kaip ir visi kiti, toli gražu nebuvo gražus. Fasonas Alizei atrodė banalus, pasiuvimas – viso labo pusėtinas. Ji svajojo, kad kada nors galės nevaržomai mąstyti ir turės laisvas rankas drąsiai kurti, bet jos vaizduotės šėlsmą nuolat slopino apgailėtina būtinybė saugotis.

Tik jos senelės laikais buvo sudarytos Ugnies sutartys – lig tol negirdėti taikos susitarimai, pirmą kartą per beveik tūkstantį metų leidę džinams ir žmonėms laisvai bendrauti. Džinų kūnai, nors išoriškai tokie pat, buvo nulieti iš grynų ugnies, teikiančios jiems tam tikrų fizinių pranašumų;

o žmonės, sukurti iš dumblo ir vandens, nuo seno buvo vadinami moliniais. Jausdami savotišką palengvėjimą, džinai sutiko sudaryti Ugnies sutartis, nes šios dvi tautos kone visą amžinybę liejo viena kitos kraują, ir nors jų priešiškusis niekur nedingo, mirtys visus išvargino.

Gatves užliejo saulės šviesa, buvo paskelbta apie naują trapios taikos amžių, pergalingai atspindėtą imperijos vėliavoje ir monetose. Kiekvienas karaliaus potvarkis buvo ženklina naujojo amžiaus šūkiu:

TITLA

Tegyvuoja ir tevaldo lygybė amžinai

Kaip paaiškėjo, lygybės esmė buvo ta, kad džinai privalėjo nusižeminti ir perimti žmonių silpnybes, atsisakyti savo tautai įprastų galių, greičio, jėgos ir įgimto kūno gebėjimo panorejus išnykti. Jie privalėjo tuoj pat nutraukti tai, ką karalius paskelbė kaip „antgamtiškus veiksmus“, arba neišvengiamai mirti, o moliniai, kurie pasirodė esantys nepatikima tauta, kiekviena proga skųsdavosi, kad yra skriaudžiami. Alizei ausyse vis dar skambėjo jų riksmas, gatvėse vykstančios riaušės...

Dabar ji spoksojo į pusėtiną, niekuo neišsiskiriantį drabužį.

Ji stengėsi niekada nesiūti per daug puošnių apdarų, nes papildomas darbas būdavo vertinamas priekabiau ir greičiau pasmerkiamas kaip atliktas naudojantis kokia nors antgamtinė gudrybe.

Tik syki, neišmanydama, ko griebtis ir kaip padoriai užsidirbti, Alizė sumanė nustebinti klientę ne drabužio stiliumi,

o savo meistryste. Ji ne tik nepalyginamai geriau už netoliese gyvenančią siuvėją atlikdavo darbą, bet puikų chalata galėjo pasiūti kone keturis kartus greičiau ir prašydavo už jį dukart mažesnio atlygio.

Ir dėl šios klaidos buvo pasiūsta į kartuves.

Magistratui ją įskundė ne patenkinta klientė, o varžovė siuvėja. Tik per stebuklą išvengusi naktį ją išsitempti atėjusių budelių, Alizė iš puikiai nuo vaikystės pažįstamo kaimo spruko į beveidį miestą, tikėdamasi pasislėpti minioje.

Alizė gal ir būtų galėjusi atsikratyti nuolat ją slegiančios naštos, jei nebūtų žinojusi daugybės priežasčių, dėl kurių turi likti šešėlyje, o svarbiausia – neprisiminusi, jog tėvai paaukojo gyvybę, kad ji galėtų tyliai ir ramiai gyventi, tad dabar ėmusi neatsakingai elgtis būtų paniekinusi jų pastangas.

Ne, nors ir sunkiai, Alizė išmoko atsisakyti užsakymų jų dar nepamėgusi.

Ji atsistojo, o drauge su ja pakilo ir suodžių debesis, banguojantis aplink apatinį jos sijono kraštą. Židinių būtinai reikėjo išvalyti iki rytojaus ryto, prieš poniai Aminai nulipant į virtuvę, kitaip Alizė greičiausiai ir vėl būtų atsidūrusi gatvėje. Kad ir kaip stengėsi, iš namų ji buvo išgrūsta daugiau kartų, nei galėjo suskaičiuoti. Jai visada rodėsi, kad atsikratyti to, kas, šiaip ar taip, nebuvo reikalinga, daug drąsos nereikia, bet tokios mintys toli gražu nepadėjo nusiraminti.

Alizė paėmė šluotą, o ugniai užgesus virptelėjo. Buvo vėlu, labai vėlu. Nuolat tiksintis laikrodis nedavė ramybės ir žadino širdyje nerimą. Alizė iš prigimties nemėgo tamsos, ši jos baimė buvo giliai įsišaknijusi ir sunkiai išreiškiamą žodžiais. Jai būtų labiau patikę adata ir siūlu darbuotis saulės

šviesoje, bet dieną dirbdavo tikrai svarbius darbus: šveisdavo Bazų namų, prabangiojo Jos Malonybės kunigaikštienės Džamilos Fetrusietės dvaro, menes ir išvietes.

Alizė niekada nebuvo sutikusi kunigaikštienės, tik iš tolo mačiusi šią puikiąją garbingo amžiaus moterį. Užtat susitikdavo su ponia Amina, dirbusia ūkvede ir pasamdžiusia Alizę viso labo pabandyti, juolab kad ši atkeliavo neturėdama jokių rekomendacinių laiškų. Todėl Alizė vis dar neturėjo nei teisės bendrauti su kitais tarnais, nei savo kambario tarnams skirtame rūmų priestate. Gavo tik priplėkusį pastogės kambarėlį ir žvakigalį.

Pirmą naktį Alizė gulėjo savo siauroje lovoje plačiai atsi-merkusi ir taip susijaudinusi, kad vos galėjo kvėpuoti. Nekreipė dėmesio nei į niekingą pastogę, nei į kandžių pagraužtą čiužinį, nes žinojo turinti didžiulį lobį. Alizę pribloškė vien tai, kad visos kilmingos giminės mielai samdė džinę, ir ji tikrai nesitikėjo gauti kambarėlio, teikiančio prieglobstį nuo gatvėse viešpataujančios žiemos...

Tiesa, mirus tėvams, Alizė kartais rasdavo darbo, ir jai dažnai būdavo leidžiama nakvoti namuose arba daržinėje, bet niekada negaudavo savo kampo. O dabar, pirmą kartą per visus tuos metus, ji turėjo savo kambarį, duris, kurias galėjo uždaryti, ir jautėsi tokia apsinkusi nuo laimės, kad baiminosi įlūžti ir pro grindis nugarmėti žemyn. Tą naktį ji virpėjo visu kūnu, spoksdama į medines sijas ir virš galvos kybančią voratinklių raizgalynę. Didelis voras išvyniojo savo giją ir nusileido pažvelgti jai į akis, bet Alizė, spausdama prie krūtinės odmaišį su vandeniu, tik nusišypsojo.

Ji nieko daugiau neprašė, tik vandens.

– Nori odmaišio vandens? – ponía Amina susiraukė ir dėbtelėjo į Alizę taip, lyg ši būtų paprašiusi leidimo suryti ūkvedės vaiką. – Gali ir pati atsinešti, mergaite.

– Atsiprašau, taip ir padaryčiau, – tarė Alizė, įbedusi žvilgsnį į savo odinius batus ir prie nykščio žiojinčią įplėšą, kurios nebuvo spėjusi užlopyti. – Bet dar prastai pažįstu miestą ir ieškoti vandens taip toli nuo namų man pasirodė gana sunku. Čia arti nėra patikimos vandens talpyklos, o stiklinės vandens turguje kol kas negaliu sau leisti...

Ponia Amina pratrūko juoktis.

Alizė nutilusi pajuto link sprando kylant šilumos bangą. Ji nesuprato, kodėl moteris iš jos juokiasi.

– Moki skaityti, vaikelį?

Nors ir neketino, Alizė pakėlė akis ir, jūdvių su ūkvede žvilgsniams dar nesusitikus, išgirdo puikiai pažįstamą, baimingą aiktelėjimą. Ponia Amina žingtelėjo atatupsta, šypseną jos veide išblėso.

– Taip, – atsakė Alizė, – moku.

– Geriau pasistenk pamiršti.

Alizė sutriko.

– Kaip suprasti?

– Nebūk paika, – ponía Amina prisimerkė. – Niekas nenori tarnaitės, mokančios skaityti. Per ilgą liežuvį niekais paleisi visas galimybes. Iš kur, sakei, tu kilusi?

Alizė sustingo kaip ledo luitas.

Ji negalėjo pasakyti, ar ši moteris buvo žiauri, ar maloni. Pirmą kartą kažkas prasitarė, kad jos protas galėtų trukdyti tarnaitės darbui, ir Alizė svarstė, ar tai tiesa: gal būtent dėl košės pilnos *galvos* ji ir atsiduria gatvėje? Jei būtų atsargesnė,

gal pagaliau pavyktų išsaugoti tarnaitės vietą ilgiau nei kelias savaites? Be abejo, mainais už saugumą ji galėjo apsimesti kvaiša.

– Iš šiaurės, ponია, – tyliai atsakė.

– Tavo tartis ne šiaurietiška.

Alizė vos neprisipažino augusi beveik kaip atsiskyrėlė ir kalbėti išmokusi tik mokytojų padedama, bet spėjo atitokti, prisiminė savo padėtį ir laiku prikando liežuvį.

– Taip ir maniau, – nutraukė tylą ponია Amina. – Atsikra-tyk tos savo juokingos tarties. Šneki kaip kilmingąja beside-danti pusprotė. O dar geriau – išvis neprasižiok. Jei pavyk-tų, gal ir galėtum būti man naudinga. Girdėjau, tokios kaip tu – ištvermingos, ir tikiuosi, kad šį gandą patvirtinsi darbais, o jei ne, nesiterliodama vėl išgrūsiu tave į gatvę. Supratai?

– Taip, ponია.

– Gali pasiimti savo odmaišį su vandeniu.

– Ačiū, ponია.

Alizė tūptelėjo ir apsisuko eiti.

– Ak, ir dar kai kas...

Alizė atsigręžė.

– Kas, ponია?

– Įsigyk snodą* ir kuo greičiau. Daugiau niekada nenoriu matyti tavo veido.

* Šilkinis dangalas su prorėža akims, slepiantis viršutinę veido dalį, įskaitant nosį; taip pat – žemiausio rango tarnaitė (čia ir toliau – *vert. past.*).